

Foto Tillema.

De kralenfabriek te Tandjoeng Seilor. Oost-Borneo.

2° bediende hij zich van het Boeloengan-Maleisch, waarin heel wat woorden voorkomen, die ik niet kende. Telkens vragen wilde ik natuurlijk niet. Ik hoop echter, dat dit artikel de aanleiding moge zijn voor met de taal vertrouwden tot verdere mededeelingen, die voor mijn ervaringen de zeer gewenschte aanvullingen vormen.

Na een half uurtje wandelen kwamen we bij de „fabriek”. Ze bestond uit een afdakje, waaronder een oventje, met hout gestookt. De fabricatie is in 't kort als volgt: uit Europa aangevoerde dikke kralen, rood, roze, geel en oranje gekleurde worden in een ijzeren vijzel met een koevoet tot gruis gestampt. Het gruis wordt in een zeef van kopergaas gezeefd. Het poeder wordt in een van klei gebrande matrijs, waarin gaatjes, gestort. Na de gaatjes, waarin zich het poeder bevindt, gelijk te hebben gestreken, wordt de matrijs in den

oven gebracht en gebrand. Zoodra de juiste temperatuur is bereikt, wordt de matrijs, waarin het mengsel tot een weke massa is gesmolten, uit den oven gehaald en in elk gesmolten hoopje met een ijzeren pen, voorzien van een houten handvat, een gaatje gestoken. Dan laat men alles afkoelen. Zoodra de matrijs behoorlijk is afgekoeld, waarbij de kralen samentrekken en dan loslaten, wordt de inhoud op een blik gestort. Dan zijn de ruwe kralen klaar. Ze hebben het gewenschte uiterlijk van kleur en ruwheid. Nu worden ze op een vlakke steen één voor één geslepen, de bramen haalt men er op die manier af. Vervolgens worden ze tot een snoer geregen, en dit snoer kralen wordt op een anderen, grooteren steen min of meer gepolijst. Dan worden er met behulp van andere kralen, uit Europa ingevoerd, hals-snoeren van gemaakt (zie foto). Een dergelijk snoer had een handelswaarde van

Foto Tillewa.

De werkzaamheden der vervaardigers van kralen. Oost-Borneo.

f 25.—. Dat was in den „goeden" tijd! Nu met de crisis hebben de menschen geen geld, omdat de boschproducten (rotan, rubber) geen waarde hebben, zoodat de handel stil staat. Het proces hierboven heel in 't kort vermeld, eischt zeer veel ervaring. Heel wat experimenteeren is er noodig geweest, voordat men de goede methode te pakken had,

vertelde hadji Moehammad mij. Ik deel nog mede, dat het museum der Missie te Kaatsheuvel een zeer mooie collectie hoeden, sirihamdjes van Apo-Kajan bezit en ook een kralensnoer, gemaakt te Tandjong Seilor, terwijl ook het Friesche Museum te Leeuwarden zeer fraai Borneosch kralenwerk heeft.

KOLONISATIE VAN NIEUW-GUINEA ?

door Dr. Z. KAMERLING.

IV.

„Alle begin is moeilijk" en „Al doende leert men", zijn goed oud-Hollandsche spreekwoorden, die ook weer bij de Kolonisatie Nieuw-Guinea ten volle bewaarheid zijn geworden.

Het begin is wel zeer moeilijk gebleken, moeilijker wellicht dan de promotors het

zich aanvankelijk hadden voorgesteld. Gedurende geruimen tijd wekte het inderdaad wel den schijn, dat het een hopeloos, slechts tot mislukking gedoemd streven worden zoude. Met groote volharding en een onwankelbaar vertrouwen heeft men echter doorgezet en het gaat nu inderdaad, onmiskenbaar,

Constructiewerk voor den aanleg der elektrische centrale te Manokwari. Noord Nieuw-Guinea.

zienderoogen den goeden kant uit. Vooral in twee opzichten heeft men in den aanvang gefaald, zoowel wat de wijze van opzet van het bedrijf betreft, als in zake den aard der kolonisten, die er heen trokken.

Menigeen, die naar Nieuw-Guinea trok om er te gaan koloniseeren, heeft aanvankelijk van zijn bedrijf willen maken een miniatuurkultuuronderneming, die produkten zou voortbrengen voor de wereldmarkt en de promotors van de kolonisatie hebben aanvankelijk iedereen, lukraak, er heen laten gaan. Zoo trok er daar menigeen het oerwoud in zonder eenig landbouwkundig begrip, zonder energie en doorzettingsvermogen, wiens streven daar in een leven van mistroostig nietsdoen, aan verveling en ziekte ten prooi, tot mislukking was gedoemd.

Lediggang, kankeren en ziekte werkten aanstekelijk, en weldra verlangde menig Nieuw-Guinea-kolonist weer smachtend terug naar de vleeschpotten van Java. En met onze echt Hollandsche tuchteloosheid hadden de nederzettingen, van de goede uitzonderingen afgezien, aanvankelijk meer het karakter van een vrijgevochten leeglooperskamp, waar gewist en ruzie aan de orde van den dag waren, dan van een landbouwkolonie.

Dat onder deze omstandigheden het oordeel over de toekomst van de Nieuw-Guinea-Kolonisatie over het algemeen, en in Re-

geeringskringen, en in de kringen van het belangstellende leekenpubliek een jaar geleden nog zeer ongunstig luidde, is inderdaad niet te verwonderen.

In December 1931 heeft de Regeering toen besloten maatregelen te treffen teneinde een beter gehalte van de, zich voor de kolonisatie van Nieuw-Guinea aanmeldende kolonisten te waarborgen¹⁾.

„Tot dusverre was het mogelijk om personen, wier verblijf in die streken minder wenschelijk geoordeeld werd, door toepassing van de Reisregeling

1918 op last van het bestuur te verwijderen. Dit bracht evenwel steeds groote kosten met zich mede, daar deze lieden meerendeels geen middelen bezaten, om de passage naar Java te bekostigen.

Teneinde dit te voorkomen is thans door de Regeering vastgesteld, dat van aspirantkolonisten, zoowel die door bemiddeling van de Vereeniging Kolonisatie Nieuw-Guinea en van de Stichting Immigratie & Kolonisatie Nieuw-Guinea, als zij, die eigener beweging naar Nieuw-Guinea wenschen te emigreeren, voor vertrek daarheen een certificaat geëischt zal worden, waarmede door den Gouverneur der Molukken bij toepassing van evenbedoelde Reisregeling rekening zal worden gehouden.

Bedoeld certificaat zal na onderzoek door de centrale arbeidsbeurs van het kantoor van arbeid slechts aan die personen worden uitgereikt, van wie blijkens informaties zooveel mogelijk is komen vast te staan, dat zij niet tot de ongewenschte elementen behooren. Op deze wijze wordt gehoopt, door een preventieve selectie te voorkomen, dat deze soort lieden tot Nieuw-Guinea worden toegelaten.

Den vereenigingen, die zich met kolonisatieplannen bezig houden, is verzocht, hiermede

¹⁾ Vergelijk *De Nieuw Guinea*, van Januari en Februari 1932.

voortaan rekening te houden, zomede om alle beschikbare inlichtingen aan het kantoor van arbeid te verstrekken.

Ook voor hen, die zich met eigen middelen als kolonist in Nieuw-Guinea wenschen te vestigen, is deze nieuwe gedragslijn van toepassing.

Ter verduidelijking diene, dat degenen, die niet in het bezit van bovengenoemd certificaat zijn, door den Gouverneur krachtens bovenbedoelde Reisleiding niet tot Nieuw-Guinea zullen worden toegelaten".

„De bedoeling, die bij het nemen van dezen maatregel voorzit is te bevorderen, dat voortaan geen categorie van personen tot Nieuw-Guinea zal worden toegelaten, waarvan à priori is te verwachten, dat hunne aanwezigheid in dat gewest *de ontwikkeling van de kolonisatie zou kunnen schaden* dan wel de openbare rust en orde of de veiligheid in gevaar brengen". Door dit ingrijpen van de Regeering is de beweging geleid in goede banen, de kolonisatie-vereeningingen hebben hierdoor een krachtigen ruggesteun gekregen en zijn sedert dien ook meer gaan doortasten, teneinde inderdaad geordende toestanden te scheppen. Dat er inderdaad wel toekomst in deze beweging wordt gezien door hen, die gewend zijn vooruit te zien, blijkt uit den bijzonderen steun, die door de Koninklijke Paketyaart Maatschappij wordt verleend: de aspirant-kolonisten worden vrij naar Nieuw-Guinea vervoerd en op hun bagage-overvracht wordt 50 % vrachtredukatie gegeven.

Over den tegenwoordigen stand van zaken in het Vogelkop-kolonisatiegebied der Stichting Immigratie & Kolonisatie Nieuw-Guinea, vinden wij in de Nieuw Guineaër van Februari 1933 een goed overzicht:

„De gemiddelde inkomsten der S.I.K.N.G. bedragen f 800.— 's maands. De kolonisten zijn geen geboren landbouwers, doch van kantoor- en dergelijke betrekkingen uit nood tot den landbouw overgegaan. Onder hen zijn bijv. ex-chemikers, politiemannen, opzichters, commiezen, militairen, enz. Deze feiten behooren in overweging te worden genomen bij de beoordeeling der bereikte resultaten.

Een zendingskerkje te Manokwari.

In Mei 1930 vertrokken de eerste 14 kolonisten naar Manokwari. Nadat er een korten tijd stagnatie was gekomen — kwam medio 1931 weder een kleine opleving. In deze maand zijn nog vijf gezinnen, bestaande uit 9 volwassen personen en 17 kinderen, naar Manokwari vertrokken. Op de kolonie zijn, dezen trek medegerekend, 36 gezinnen, bestaande uit 156 Europeanen, gevestigd. Bijna alle gezinnen zijn, naar gelang van hunne inkomsten, in het bezit van permanente dan wel semi-permanente woningen, in welker nabijheid zij ook hun aanplant van groenten en andere voedingsgewassen hebben, terwijl ook aan veeteelt wordt gedaan. Nagenoeg alle kolonisten bezitten kippen, ganzen, varkens en geiten; enkele hunner hebben zelfs koeien van het landschap in deeltelt gekregen.

In Maart 1932 werd te Manokwari een pasanggahan opgericht, teneinde den kolonisten bij aankomst een tijdelijk onderdak te bezorgen. Aan deze pasanggahan werd een coöperatieve toko verbonden, waaruit de kolonisten zich zeer goedkoop in hun dagelijksche behoeften kunnen voorzien. Aanvulling van den voorraad geschiedt van Makassar uit. Deze coöperatieve toko is op

De Assistent-Resident van Manokwari op bezoek bij een der kolonisten.

1 October 1932 contractueel door de kolonisten in beheer genomen, waarbij is gedacht aan den coöperatieven verkoop van het overtollige produkt. Wij moeten het betwijfelen of in de gegeven tijdsomstandigheden de oprichting eener coöperatieve verkoopsorganisatie gunstige resultaten zal afwerpen. Zoolang er geen opleving komt in den handel, zal het overtollige produkt moeilijk afzet vinden. De oprichting daarvan wijst daarentegen wel op het gunstige resultaat, dat de meeste kolonisten, wat voeding betreft, zichzelf reeds kunnen bedruipen. Voor de vernieuwing van kleeding, gereedschap enz., moeten zij echter kunnen rekenen op inkomsten door verkoop van het overtollige produkt. Deze inkomsten hebben zij nu ook wel, doch die zijn nog te gering om zich daarmede bovengenoemde artikelen aan te schaffen. In ons orgaan maakten wij reeds melding van ons verzoek tot oprichting eener Eur. Lagere school te Manokwari. Intusschen is thans het aantal lager onderwijs behoevende kinderen aangegroeid tot 53, in de leeftijden van 6 tot 15 jaar.

De gedelegeerde der S.I.K.N.G., de heer A. A. J. Hessing heeft, na een persoonlijk onderzoek te hebben gedaan naar de toe-

standen en kansen te Manokwari, besloten aldaar ten behoeve der Stichting een rijstpellerij en eventueel andere kleine bedrijven op te richten, waarvoor hij een concessie voor den aanleg van een elektrische centrale te Manokwari heeft aangevraagd. Bij Gouvernements besluit is hem die concessie verleend, zoodat te zijner tijd de inwoners van Manokwari zich ook kunnen verheugen op het gebruik van elektrisch licht. Ook de toewijzing van eenig meubilair van de gesloten S.S.-hotels hebben wij aan hem te danken. De pasanggrahan krijgt daarmede een behoorlijke inrichting. Zoodra de heer Hessing hier met de regeling zijner zaken gereed is, vertrekt hij met zijn gezin naar Manokwari en gaat de eerste automobiel, een unicum voor die plaats, met hem mede. Hieraan kan direkt toegevoegd worden dat, volgens een Aneta-telegram van 9 Mei, de Regeering het verzoek tot oprichting van een gouvernements Europeesche lagere school te Manokwari inwilligde en dat reeds 11 Mei uit Soerabaja het hoofd der school, de heer Bekker, en de onderwijzeres mej. Bekker derwaarts zouden vertrekken. De school vangt in Juli a.s. aan".

Ter aanvulling aan deze berichten laat ik nog een en ander volgen uit een, in hetzelfde Februari-nummer gepubliceerden kolonistenbrief, dato 22 October 1932.

„Wanneer men er van overtuigd is, waarom men hier naar toe gaat — dat wil zeggen, dat men zijn geheele eigen ik moet wegcijferen en dat men hier komt om mede te helpen frachten voor alle Indo's ieder naar eigen kracht een Vaderland te scheppen, dat kniesooren beter doen vooreerst weg te blijven, —

Offers moeten vallen en zijn ook gevallen. Het is beter dit alles vooraf te schrijven, omdat in den regel voor elken nieuw-komer Nieuw-Guinca een teleurstelling bereidt. Behalve het kustplaatsje Manokwari is alles bosch en nog eens bosch, dat men ziet op heuvelachtig land. De mooie en geschikte plekjes voor een nederzetting, hetzij bij rivier, strand of bosch, op een hoogte-plateau, dan wel in het dal bij een bron of

beekje, mocht men zelf maar uitkiezen, deze plekje zijn er genoeg. Uitstekende bouwgronden overal te vinden. De kolonisten der S.I.K.N.G. alhier wonen nog verspreid, in de stadsomgeving van Manokwari, verderop Fanindi, op het plateau Manggoapi, in het rivierdal Pami-Manggoapi (waar ikzelf mijn lustoord heb), de Pamirivier bij het strand, de Stichtingskampong Warbamboe. Dan is er nog Andai, een kust plaatsje, met een prauw in ongeveer twee uren van Manokwari uit te bereiken.

Het ligt niet op mijn weg de voordelen nadeelen van elk dezer plaatsen op te sommen. Eigen oordeel door zelfaanschouwing en onderzoek is, dunkt mij, het veiligst. Dat kan iedere nieuw-komer doen, wanneer hij eenmaal te Manokwari zit en de streek verkend heeft. Elke kolonist hier zal U dan trachten te overtuigen, waarom zijn omgeving toch maar het beste is en U tot buurman over zien te halen. Wat vergeeflijk en begrijpelijk is, maar... toch slechts te kennen geeft: het is hier overal even mooi, even goed.

Bij aankomst kunt U direkt gaan of naar onze eigen pasanggrahan, tevens coöperatieve winkel, of naar de gouvernements-pasanggrahan, beide te Manokwari. In het eerste geval is het verblijf gratis, in het andere is het tarief per persoon per dag f 1.— à f 2.— dit weet ik niet zoo precies. Voor den kost moet in beide gevallen zelf worden gezorgd, daartoe kan men zich verstaan met den beheerder.

Wat men hier reeds heeft bereikt, valt mede. De woningen zijn gemaakt van wildhout, met atap-bedekking en gedek-omwanding. Die het goed kunnen doen, hebben gezorgd voor een aardig huis met zinken dak en gebouwd van ijzerhout, dat van de houtzagerij te Manokwari tegen billijken prijs — in vergelijking met Java — te verkrijgen is, (f 60.— voor eerste klasse en f 25.— voor tweede klasse bewerkt hout per kub. meter). Wij verbouwen vooral voedingsgewassen,

Theeuurtje in het oerwoud. De pisang-aanplant op den achtergrond is zes maanden oud.

zooals djagoeng, katjang tanah, kedlec, katjang idjoe, djépèn of inlandsche gierst, ketella pohong, voorts groenten voor eigen gebruik. Thans zijn wij zoo ver gevorderd, dat er een begin gemaakt is met den mogelijken verkoop door tusschenkomst van onze coöperatieve winkel.

Ik wil hopen, dat wij thans een stadium zijn ingetreden van systematisch werken, na een onaangename en onzekere periode van stelselloosheid onder de kolonisten. Dat de saamhoorigheid en samenwerking thans in goede banen geleid wordt doordat vooral de steunverleening op een gezonder basis, in verband met de gezinsgrootte en werkprestaties der kolonisten wordt geregeld, is, geloof ik, een logisch uitvloeisel der doorgemaakte onrusttijden van ontevredenheid en herrie onder het voorgaand stelsel.

Of de lui er senang zijn? over het algemeen wel, tenminste bij velen onzer kreeg ik op een desbetreffende vraag altijd het antwoord, dat ze in geen geval terug willen. Als ze kankeren — die zijn er ook hier — dan is het toch niet echt gemeend, of wel een uifing van, ja, wat zal ik zeggen van steeds met elke voorkomende kwestie steeds in de contramane te willen zijn.

Onze indruk is, dat wij met een maandinkomen van minstens f 25.— en voor een

Vezz, Kol. Inst.

Foto Heesling.

De landingsplaats op Saba, West-Indië.

gezin van pl.m. 3 volwassenen en 2 kinderen of ongeveer deze formatie kunnen rondkomen. Natuurlijk kan hierbij niet aan sparen of opzijde leggen worden gedacht.

Werkloonen der Papoea's zijn verschillend. Gemiddeld is dit thans f 0.25 per dag.

Te Manokwari is een K.P.M. agent, douane, houtzagerij, steenkolenloods, postkantoor, Gouvernementskantoor (Assistent-Resident, Gezaghebber), Gewapende politie met kazerne, dagverblijf of cantine, hospitaal met Indisch arts, zendingskerken, gouvernements-pasanggrahan, radiostation, passerloods, ijs-fabriek, diverse Chineesche toko's, Inlandsche warongs, de veestapel van het landschap, een gouvernements Inlandsche school, de gevangenis.

Om de 4 weken, tegenwoordig is het elken keer op een Zondag, arriveert de K.P.M.-boot.

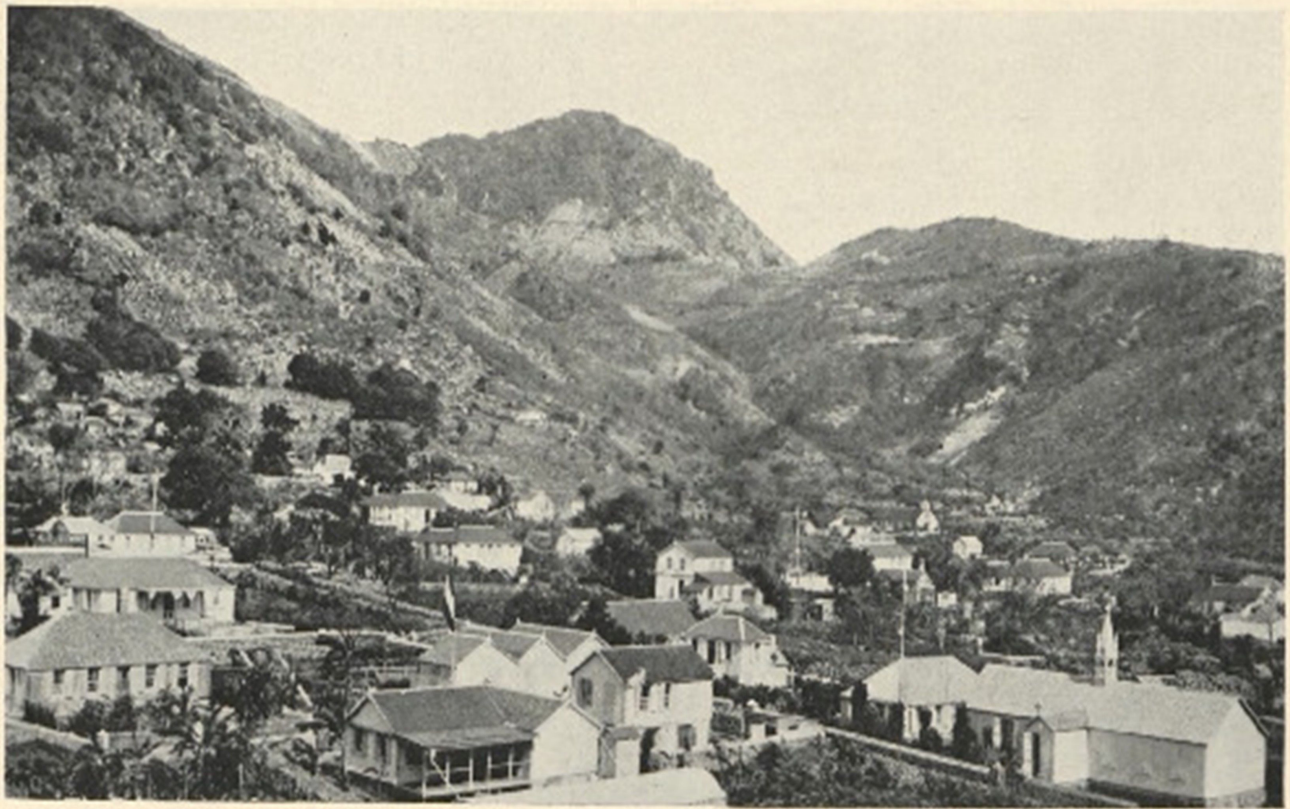
De huizen te Manokwari zijn grotendeels aangesloten bij de waterleiding. Woninghuren zijn van f 5,— af per maand met

vrijwel goede behuizing. Abonnement op waterleiding, als ik mij niet vergis, zooiets van f 2.50 per maand. Putten zijn er ook, doch het water is minder goed aan de kust. Op mijn oud perceel aan de Pami-monding kreeg ik uit de, door ons uitgegraven put op 6 meter diepte goed drinkwater.

Van den gezondheidstoestand kan men weinig zeggen, doch mijn eigen meening is, niet beter of slechter dan overal elders. Slechts een vraag: hoevelen verongelukken op Java door vervoermiddelen, bussen, taxi's, trams, die men hier ontloopt. Denk daarbij aan schoolgaande kinderen, fietsende scholieren, enz.

Ik heb het dikwijls op Java gehad, voordat ik hierheen ging, dat men mij twijfelachtig aanzag, om zich hier te vestigen. „Onder de Papoeas? Koppennellers? Man, je bent niet wijs”.

(W'ordt vervolgd)

Verz. Kol. Inst.

Foto Heesling.

Het stadje "The Bottom" op het bewoonbare deel van het eiland Saba in een voormaligen krater.

DE BETEKENIS VAN CURAÇAO VOOR DEN WERELDHANDEL. IETS OVER DE BOVENWINDSCHE EILANDEN

door C. K. KESLER.

III.

De gebeurtenissen op onze Bovenwindsche eilanden, ook in den tijd vóór het verval, waarin zij geruimen tijd reeds verkeerden, vullen geen schoone bladzijden in onze koloniale geschiedenis. Wijlen J. H. J. Hamelberg en nu onlangs Prof. L. Knappert hebben een eerbiedwaardige hoeveelheid energie getoond bij het doorwerken der oude bescheiden, in verschillende archieven, waaruit een geschiedenis dier eilandjes kon opgehouwd worden. De slotsom, waartoe Prof. Knappert komt, is deze, dat het geschiedverhaal nergens een verheffenden indruk maakt. „Er is veel gekrakeel over kleinigheden; het grootsche, ontzagwekkende ontbreekt te veel. Ook de Heeren X. vertoonen zich in hunne

kortzichtigheid en in hunne verwaarloozing van de duurste belangen onzer eilanden”. Inderdaad, gekrakeel was er in die kleine maatschappijen meer dan genoeg, eigenlijk onophoudelijk. Dreigde er geen gevaar van buiten, dan vulden de eilandbewoners, vooral die van St.-Martin en van St.-Eustatius hun tijd wel door onderlinge twisten over allerlei kleinigheden, die voor hen, in hun oogen echter, groote belangen vertegenwoordigden. Toch werd er nu en dan onder de bedrijven door nog wel goed werk gedaan. De hoofdplaats van St.-Martin b.v. bewaart in haar naam de herinnering aan een periode van zulken arbeid. Zij is n.l. genaamd naar den Vice-Commandeur John Philips, die met een

Verz. Kol. Inst.

Foto Kester.

De hoofdstraat op het eiland St. Martin, West-Indie.

korte onderbreking in de jaren 1736 en '37 van 1755 tot 1746 het bewind voerde. Het had hem eenige moeite gekost, zijn ambt te aanvaarden, want, ofschoon hij door Heeren Bewindhebbers benoemd was, was er een partij, die hem niet wenschte te erkennen. Een gewoon verschijnsel trouwens op de eilanden en ook soms wel in Suriname bij bestuurswisseling.

Het is in de 19e eeuw, nadat de eilanden weer in ons bezit gekomen waren, niet gelukt, ze weer tot bloei te brengen en evenmin in onzen tegenwoordigen tijd. Toch zijn daartoe herhaaldelijk pogingen aangewend, althans op St.-Martin en St.-Eustatius. Van den Bosch, die in 1828 als Regeerings-Commissaris in opdracht van Koning Willem I eenige maanden in de West werkzaam was, had blijkens zijn regelingen en voorstellen aan den Koning wel moed op een herleving van den vroegeren bloei. Die is echter uitgebleven; nu en dan ziet men een kleine opleving in enkele bedrijven, korten tijd wordt getracht, nieuwe bronnen van inkomsten te scheppen of oude opnieuw te doen vlocien, maar in den regel worden zulke pogingen

maar al te spoedig weer opgegeven. Zout was, zooals vroeger reeds vermeld werd, van oudsher het voornaamste, zool niet het eenige uitvoer-artikel van St.-Martin, een artikel, dat door het ervan geheven uitvoerrecht, ook nog directe baten voor het Gouvernement opleverde. Jaarlijks werd, in den laatsten tijd krachtens art. 2 der Zoutverordening 1908, de waarde van het uit St.-Martin uitgevoerde zout door den Gouverneur vastgesteld. Het laatst geschiedde dit in November 1930, toen deze waarde bepaald werd op 38 cts. per H.L. Van het uitgevoerde zout werd een recht van 10 % geheven. Bij verordening van 21 Maart 1931 werd de zoutverordening echter ingetrokken; het zoutbedrijf kon dien last niet meer dragen. Op gelijksoortige wijze ging het met andere bedrijven. Op St.-Eustatius beloofde eenigen tijd voor het uitbreken van den wereldoorlog de katoenteelt en verder eenige kleinere cultures van andere gewassen wel iets. Van Nederlandsche, zoowel als van Britsche zijde werd voor de eerste belangstelling getoond. Het was slechts een vlegje van opleving; ook met de katoenteelt ging het, als

Vers. Kol. Ind.

Foto Belg.

Straat der inheemsche bevolking te Manigot op St. Martin.

met zoovele andere bedrijven in de West, weldra ging zij zoo goed als geheel te niet. Nog veel meer dan St.-Martin is dan ook St.-Eustatius een ruïne van vervallen grootheid. En niet alleen in figuurlijken zin; hier en daar op het eiland herinneren nog bouwvallen aan de grootheid van weleer.

Het is dan ook niet te verwonderen, dat gaandeweg het bestuur over de drie eilanden meer en meer vereenvoudigd is. Geruimen tijd was er een Gezaghebber op ieder eiland, die ondergeschikt was aan den Gouverneur van Curaçao. Bij de Wet van 26 Februari 1920 (Stsbl. No. 90, Pub. Bl. No. 41) werd dit echter zoo gewijzigd, dat de Gouverneur de bevoegdheid verkreeg, de Gezaghebbers te benoemen en deze tevens met het bestuur over meer dan één eiland tegelijk te belasten. Zoo is thans de toestand; de Gezaghebber over de drie Bovenwindsche eilanden zetelt op St.-Martin en bezoekt op geregelde tijden

de beide andere eilanden. Overeenkomstig de tegenwoordige bepalingen van het Reglement op de Inrichting en Samenstelling van de Rechterlijke Macht (P.B. 1950 No. 56) geschiedt dit ook door den kantonrechter. Het vervullen van hun ambtsbezigheden was tot voor korten tijd voor deze functionarissen alles behalve gemakkelijk door het ontbreken van een goede verbinding tusschen de eilanden onderling en met het hoofd-eiland Curaçao. Men was aangewezen op het gebruik van vaak zeer primitieve zeilvaartuigen. Daarin is echter verbetering gekomen sedert de opening van de z.g. St.-Maartenlijn der K.N.S.M., die tweemaal per maand een schip doet varen van Curaçao naar de Bovenwindsche eilanden en terug. In het vaarplan daarvan zijn ook de naburige eilanden St.-Thomas en St.-Kitts opgenomen.

(W'ort vervolgd)

DE VERSCHIEDENHEID DER VOLKEN IN INDIË ALS UITVLOEISEL VAN WOONPLAATS EN BESCHAVING. MIDDEN-SUMATRA

door Prof. Dr. A. W. NIEUWENHUIS.

V.

Dat de vroeger, trouwens nog, in Nederland ook voorkomende en als moeraskoorts bekende malaria sterk ontaardend op de bevolking inwerkt, zal uit het te voren geschetste duidelijk zijn. Evenwel komt daarbij de vraag op den voorgrond, hoever gaat zulk eene ontaarding en wat is hare beteekenis in onzen tropischen, Indischen Archipel.

Reeds weten wij, dat zij betrekking heeft op den fysieken mensch, op zijn verstand en zijn karakter en kunnen dus wel besluiten, dat zijn geheele bestaan daarbij betrokken is. Wat dit beteekent en welke sterk verschillende samenlevingen zoo gevormd worden, is zonder meer niet vol-

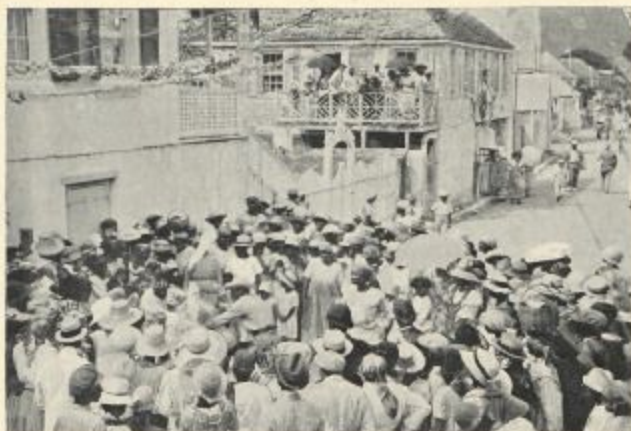
doende te begrijpen. Nu Midden-Sumatra zich zoo bijzonder leent, om het groote onderscheid van het levenslot in het gebergte tegenover dat in de lagere streken te schetsen, verdient dat dan ook in vollen omvang beschreven te worden, al zullen vele bijzonderheden op ieder gebied slechts aangeduid kunnen worden. Deze behandeling bezit tevens de aantrekkelijkheid eener wat dieper gaande volksbeschrijving in Indië met aanduiding der oorzaken van zulk een menschelijk bestaan. Met het oog op ons onderzoek zal zij in zoover eenigszins anders ingericht zijn, dat het behandelde onderdeel der beschaving van deze Maleiers in de bergstreken en in de

Forz. Kol. Ind.

Eene zitting van den Kantonrechter op St. Eustatius. West-Indië.

Foto Polict.

Ferz. Kol. Ind.

Foto Publist.

Volksvermaak op Koninginneverjaardag te Philipsburg, St. Martin.

hemelstreken en vlakten telkens tegenover elkaar geplaatst zullen worden om op de tegenstelling daarin goed den nadruk te kunnen leggen. De kenschetsing der twee woonstreken zelf eischt dan reeds in den aanvang onze opmerkzaamheid.

De Paulangsche Bovenlanden behooren tot de van ouds bekende, schoonste streken van Indië en dat wel in hoofdzak, omdat het kerngebied ervan bij Fort De Kock reeds zeer lang als herstellingsoord voor Europeanen en Inlanders gebruikt is. Beschouwd

als menschelijke woonplaats, ontleent dit gebied zijn voortreffelijkheid aan zijn bergkarakter. Hier bevinden wij ons in het middengedeelte van het Barisangebergte, dat de geheele, westelijke helft van Sumatra doorloopt. Zijne groote lengte en smalheid duiden er reeds op, dat het hier betreft eene verheffing in de aardkorst van een zelfde geaardheid, eene rimpeling, die men ontstaan denkt door het wegzinken van den bodem in den duizenden meters diepen Indischen Oceaan.

Met deze wijze van ontstaan hangt samen, dat de grondgesteenten van dit gebergte daarin voorkomen als even-

wijdige ketenen, waartusschen lengtedalen, dikwijls op groote hoogte liggen. Zooals begrijpelijk is, heeft zulk eene verplaatsing en buiging der aardlagen niet plaats zonder dat deze hun onderling verband op vele plaatsen verscheuren en wijzigen, waardoor hun weerstand tegenover onderaardsche krachten verzwakt. Vandaar dat deze juist in zulke gebergten doorbreken en als vulkanen daar tot uiting komen. Welk eene verbreiding deze vervorming der aardkorst in den Indischen Archipel heeft, blijkt hieruit, dat de

Foto Van Bokhoven.

Groote Vischvijver in de buurt van Fort De Kock. Midden Sumatra.

Foto Van Bokhoven.

Het Karbouweiland in het Karbouwengat bij Fort De Kock. Padangsche Bovenlanden.

Padangsche Bovenlanden als zoodanig slechts een onderdeel zijn van hare uitgestrektheid, die in Atjeh aanvangt en zich voortzet over Sumatra, Java, de Kleine Soenda-eilanden tot in Timor. Alleen plaatselijke verschillen treden daarin op en tot deze behooren voor Midden Sumatra de vruchtbare vulkanische gronden, daar ontstaan, en het gunstige klimaat, dat weer met de hoogte der woonplaatsen samenhangt. Van gewicht is het in het oog te houden, dat de uitwerpselen der vulkanen die diepe gedeelten tusschen de berggruggen hebben aangevuld tot hoog gelegen vlakten, die zich in het bijzonder leenen als woonplaatsen der bevolking. Hoe hoog deze gelegen zijn, blijkt uit de ligging van Alahan Pandjang op goed 1400 M. boven de zee, Fort de Kock op 921 M., Pajakoemboeh op meer dan 500 M. Bij deze laatste bevindt men zich in het kernland dezer Minangkabau-Maleiers, terwijl weer het groote meer van Singkarah op ongeveer 300 M. hoogte ligt. Daar tusschen dit alles de talrijke vulkanen van 2000—3800 M. hoog verspreid zijn, is het niet te verwonderen, dat dit bovendien door uitgestrekte oerwouden bedekte land om zijne geweldige afmetingen en schoonheid reeds lang bekend is. Dat de nijvere bevolking de bewoonbare vlakten door ontginning de bosschen heeft uitgerooid en door uitgestrekte natte rijstvelden in andere akkers vervangen, draagt daartoe in niet geringe mate bij. Van uit ons standpunt, om den klimaats-

invloed op de bevolking te bepalen, geldt nu als het belangrijkste, dat met de hoogte boven de zee de koelte van de nachten vooral, maar ook over dag toeneemt en in verband daarmee de hevigheid der malariakoortsen afneemt. Dit wordt op een hoogte van 500 M. reeds merkbaar, hoewel plaatselijk verschillend; bijv. bezit Fort de Kock op 900 M. een zeer gezond klimaat.

Hoe de bewoners der lagere streken in het Oosten daar tegenover staan, wordt voldoende duidelijk doordat zich hier langzaam naar de zee in hoogte afnemend heuvelland en laagvlakte uitstrekken, wat in Midden Sumatra eene breedte van 150—160 K.M. bezit en geheel in de tropische zône thuis behoort. Hier stroomen de midden- en benedenloop der Siak-, Kampar-, Indragiri- en Moesi-rivieren. Behoudens smalle ontgonnen strooken langs de oevers strekt zich ononderbroken oerwoud over deze geweldige oppervlakte uit. Neemt men in aanmerking, dat Midden-Sumatra ongeveer 4,5 maal de grootte van Nederland bezit, dan wordt het dubbel veelzeggend voor de bevolkingstoestanden, dat alleen de oevers der groote rivieren op soms ver van elkaar gelegen plaatsen bewoond zijn. Hoogst merkwaardig veranderen die verhoudingen in de moerassen dicht bij zee, waar malaria niet optreedt, zooals reeds lang bekend is. Vandaar dat hier steden konden ontstaan als Siak Sri Indrapoera, Rengat, Djambi en Palembang.

(*Verz. vervolg.*)

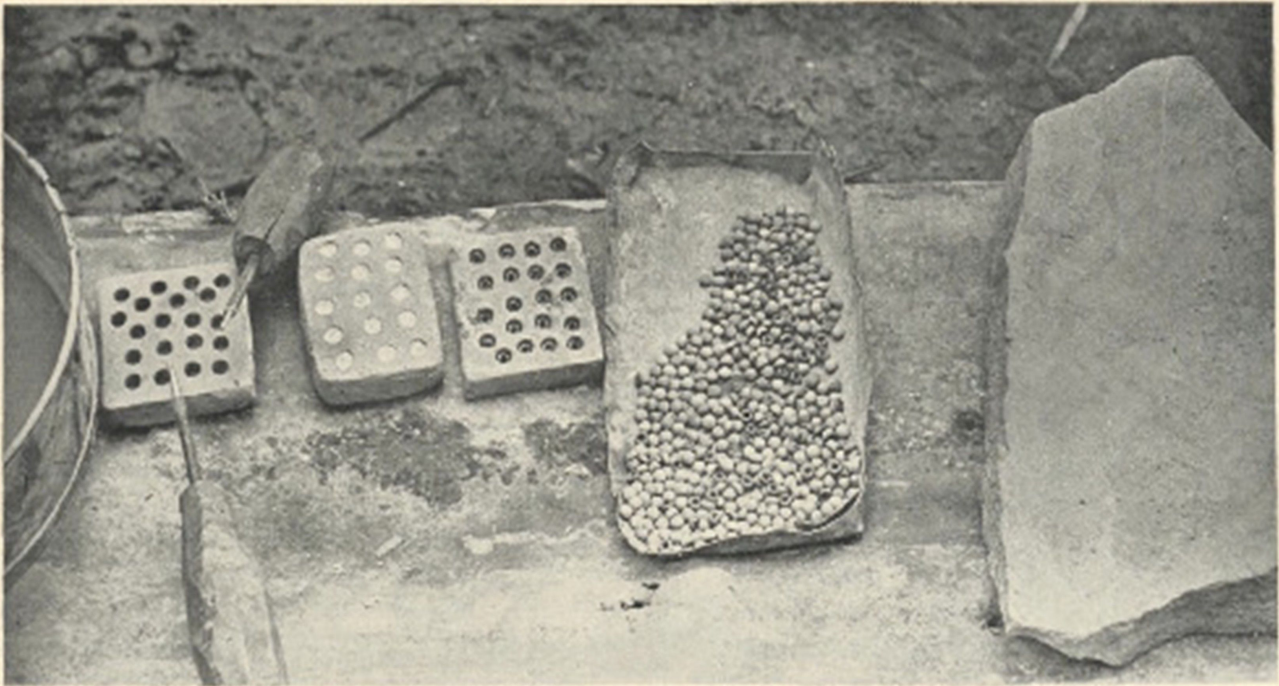

Foto Tillema.

Werktuigen voor het vervaardigen van kralen in Oost-Borneo.

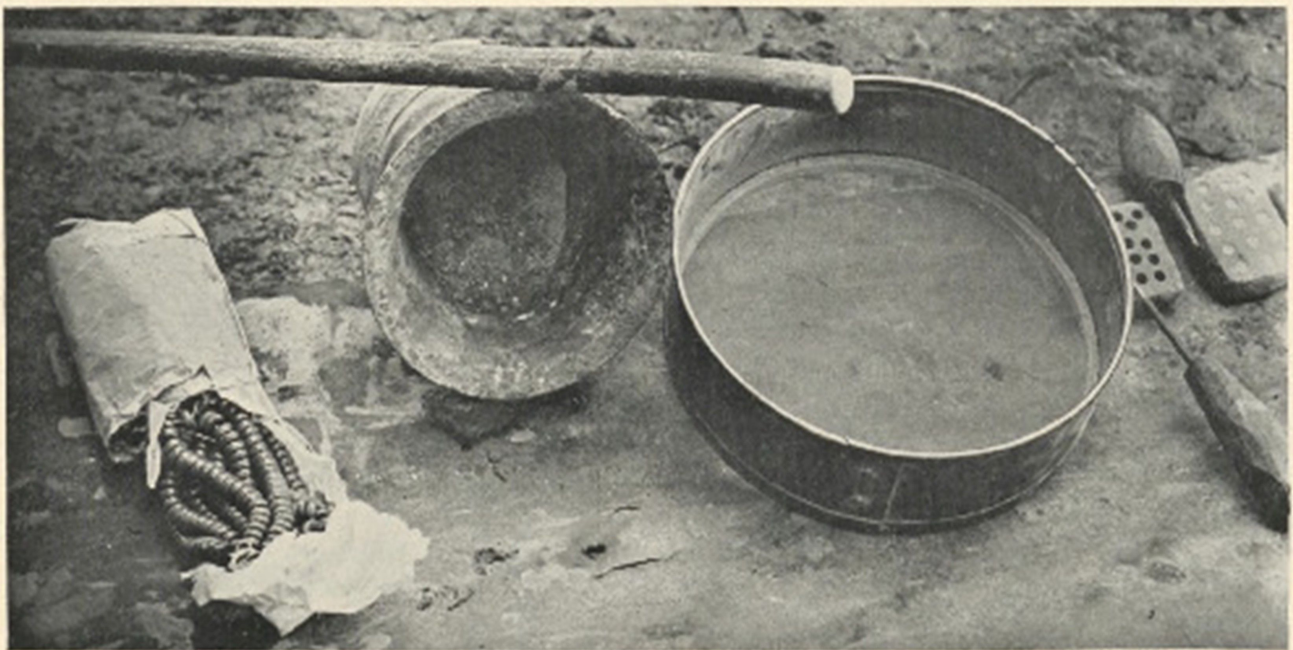

Foto Tillema.

Kralen met vijzel en zeef voor het maken van kralen. Oost-Borneo.